

MILJØDIREKTORATET
M-685|2016

REFUSJONSORDNINGEN FOR SPILLOLJE

ÅRSRAPPORT 2015

COWI

MILJØDIREKTORATET
M-685|2016

Refusjonsordningen for spillolje

Årsrapport 2015

ADRESSE COWI AS
Karvesvingen 2
0579 Oslo
Postboks 6412, Etterstad
0605 Oslo

TLF +47 406 18 200
WWW cowi.no

PROSJEKTNR. A068248
DOKUMENTNR. 1
VERSJON 1
UTGIVELSESDATO 1.11.2016
UTARBEIDET TOM BÄCKER
KONTROLLERT NINA JETMUNDSEN
GODKJENT METTE FOLLESTAD

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	4
1 Innledning	5
2 Resultater i 2015	6
2.1 Nøkkeltall	6
2.2 Innsamlede mengder spillolje, 1990-2015	7
2.3 Geografisk fordeling	8
2.4 Endringer i refusjonssats	9
3 Kvalitetskrav	10
3.1 Flammepunkt	11
3.2 Totalt organisk klor	11
3.3 Svovelinnhold	12
3.4 Vanninnhold	12
4 Erfaringer fra driften i 2015	13
4.1 Tilbakeholdelse av hele anmodninger	13
4.2 Tilbakeholdelse av enkeltleveranser	13
4.3 Borderline-avvik	14
4.4 Informasjon	15

Sammendrag

Denne rapporten beskriver driften av refusjonsordningen for spillolje i 2015. Ordningen har eksistert siden 1994, og den har til hensikt å sikre en høy innsamlingsgrad av blant annet smøre-, hydraulikk- og transformatoroljer. Ordningen er finansiert gjennom bevilgninger på statsbudsjettet. I 2015 var refusjonssatsen på kr 2,24 per liter innsamlet olje. Brutto innsamlet oljemengde var 26 654 m³, og det ble anbefalt utbetalt ca. 57,2 MNOK i refusjon, etter fratrukk for vann i oljen.

Miljødirektoratet har det forvaltningsmessige ansvaret for ordningen, og foretar utbetaling til godkjente refusjonsanlegg. COWI AS har i 2015 bistått direktoratet med kvalitetssikring av refusjonsanmodninger og tilhørende deklarasjoner, drift og administrasjon av ordningen, og har i tillegg utarbeidet denne rapporten.

I 2015 ble refusjonsvilkårene for spillolje endret som følge av overgang til elektronisk deklareringsløsning for farlig avfall. Anleggene må nå sende inn journaler som Excel-fil sammen med refusjonsanmodningen. Frem til september 2015 ble deklarasjonene knyttet mot refusjonsanmodningen registrert i databasen Norbas. Fra september er deklarasjonene registrert i den elektroniske deklarasjonsløsningen, Avfallsdeklarerings.no.

Rapporten inneholder oversikter over innsamlede mengder olje, fordelt på år og geografisk plassering, samt oljekvalitet. Som tidligere samles de største mengdene refusjonsberettiget spillolje inn på Øst- og Vestlandet, noe som skyldes bosetningsmønster og tilstedeværelsen av blant annet olje- og skipsindustri.

Anleggene må anmode om refusjon på eget skjema, som skal vedlegges analysebevis og deklarasjonsskjemaer for spilloljen det søkes refusjon for. I 2015 ble det behandlet 383 refusjonsanmodninger med 18 860 tilhørende deklarasjoner.

I 2015 forekom det to avvik i forhold til kvalitetskravene for oljen. I tillegg ble 298 enkeltleveranser (deklarasjoner) holdt tilbake for nærmere avklaring. De vanligste årsakene til tilbakeholdelse er mangelfull eller feilaktig oppføring av organisasjonsnummer, avfallsprodusent eller at dato eller underskrift ikke var påført deklarasjonen.

1 Innledning

Med spillolje menes brukte motorsmøreoljer, giroljer, hydraulikkoljer, transformatoroljer og lignende oljetyper som ikke lenger kan brukes til sine opprinnelige formål. Spillolje er farlig avfall og skal håndteres av aktører med tillatelse i henhold til avfallsforskriften kapittel 11. Spillolje som slippes ut i naturen kan gi alvorlige skader på dyrelivet, og selv små mengder spillolje kan ødelegge drikkevannskilder i lang tid fremover. Spillolje på avveier kan også føre til driftsproblemer i avløpsrensaneanlegg. Brenning av spillolje i anlegg uten tilstrekkelig rensing av røykgassene kan føre til lokal luftforurensning.

Spillolje oppstår i mange små og store bedrifter. Undersøkelser fra begynnelsen av 1990-tallet viste at prisen de måtte betale for levering til godkjent anlegg var et hinder for forsvarlig håndtering. Tilskudds- og refusjonsordningen for spillolje ble derfor opprettet i 1994 for å stimulere til lovlig levering og håndtering av spillolje. Vilårsdokumentet for refusjonsordningen for spillolje ble senest endret den 19. januar 2015, som følge av overgang til elektronisk deklarerer av farlig avfall.

Ordningen finansieres gjennom bevilgninger på statsbudsjettet. Den er hjemlet gjennom:

- Vedtak i Statsbudsjettet
- Individuelle godkjenninger til 21 refusjonsanlegg
- Miljødirektoratets publikasjon "Vilkår for refusjon/tilskudd for mottak av spillolje"

Miljødirektoratet har forvaltningsansvaret for ordningen, og betalte i 2015 ut refusjon til 20 godkjente refusjonsanlegg, i henhold til vilkårene for ordningen. COWI AS har i 2015 hatt i oppdrag å kvalitetssikre refusjonsanmodningene før direktoratet utbetaler refusjonen, eller eventuelt avslår utbetaling. Refusjonsordningen krever at spillolje som det søkes refusjon for overholder visse kvalitetskrav. Kravene skal bidra til at det bare betales ut refusjon for refusjonsberettiget spillolje.

Refusjonssatsen var i 2015 på kr 2,24 per liter. Refusjon betales ut i henhold til skriftlig anmodning fra refusjonsanlegget. Underskrevne og korrekt utfylte deklarasjonsskjemaer for hver leveranse skal følge med anmodningen. Oljekvaliteten dokumenteres gjennom analyser utført av akkrediterte laboratorier. Analysesertifikat for flammepunkt og oljens innhold av vann, svovel og totalt organisk klor blir ettersendt fra akkreditert laboratorium, og legges senere ved anmodningen. Ved utbetaling gjøres det fradrag for vanninnholdet i oljen.

Mer informasjon om ordningen finnes på Miljødirektoratets hjemmesider under tema "Farlig avfall" <http://www.miljodirektoratet.no/>.

2 Resultater i 2015

2.1 Nøkkeltall

I tabell 1 er det presentert nøkkeltall for ordningen. Tall for innhold av vann, svovel og totalt organisk klor er veiede snitt, basert på peilede (brutto) tankvolum, og de avviker derfor fra tallene i tabell 3.

Tabell 1. Nøkkeltall for refusjonsordningen for spillolje, 2008-2015

År	Antall anmodninger	Antall deklarasjoner	Ref.-beløp (MNOK)	Ref.sats (kr/l)	Brutto Volum (m ³)	Vann-innh. (%)	Netto Volum (m ³)	Svovel-innh. (%)	Klor-innh. (ppm)
2015	383	19 714	56,7	2,24	26 488	5,05	25 278	0,39	59
2014	367	18 860	53,1	2,20	25 589	4,83	24 283	0,39	71
2013	352	17 671	48,6	2,15	24 065	4,80	23 116	0,40	71
2012	381	18 360	49,3	2,11	25 581	4,87	24 454	0,41	77
2011	387	17 410	47,6	2,06	25 125	5,08	23 970	0,39	79
2010	368	16 377	44,6	2,03	23 648	5,46	22 480	0,36	91
2009	373	16 760	44,4	1,97	23 840	5,30	22 697	0,36	131
2008	388	17 034	43,1	1,94	24 101	6,14	22 761	0,39	136

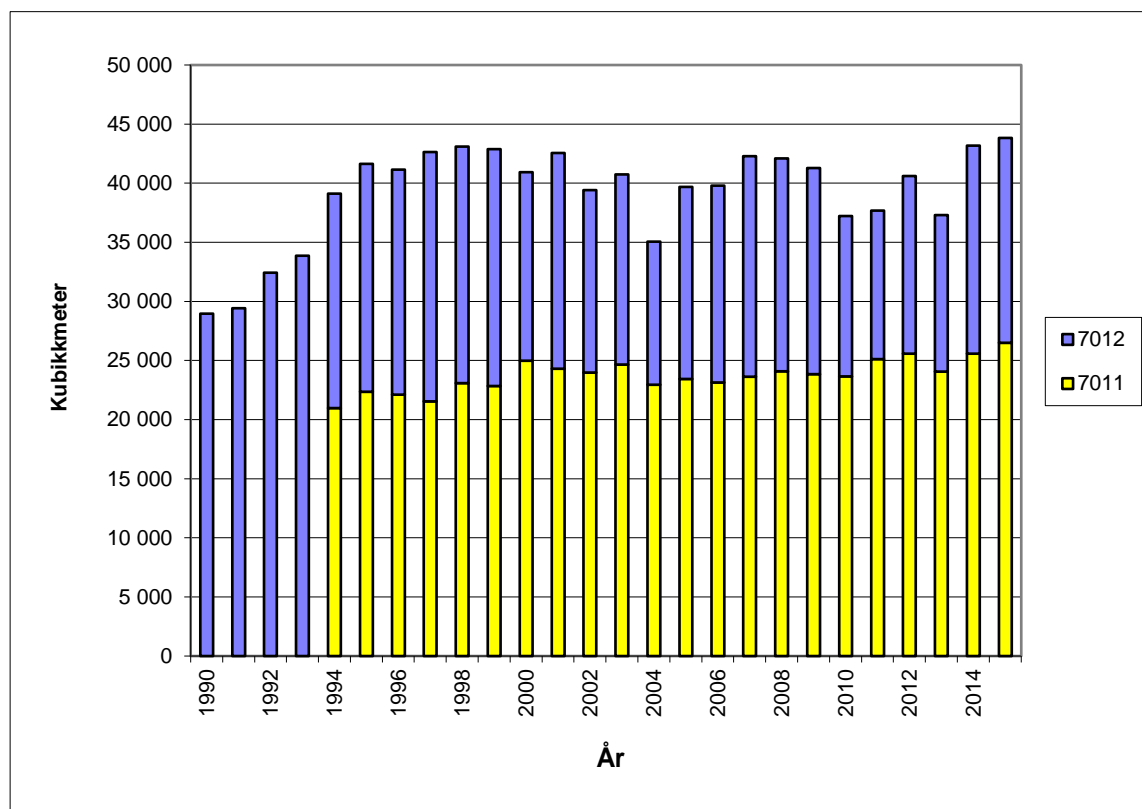
Tabellen nedenfor gir en oversikt over innsamlede mengder oljeholdig avfall i perioden 2011-2015.

Tabell 2. Oversikt over oljeholdig farlig avfall for årene 2011-2015, alle tall i tonn eller m³.

Stoffnr.	Navn	2011	2012	2013	2014	2015
7011	Spillolje, refusjonsberettiget	25 125	25 581	24 065	25 589	26 488
7012	Spillolje, ikke refusjonsberettiget	13 301	15 037	13 230	17 602	17 340
7021	Olje- og fettavfall	6 126	7 271	6 814	7 403	7 110
7022	Oljeforurenset masse	26 097	19 769	23 082	24 659	28 694
7023	Drivstoff og fyringsolje	4 685	6 576	4 993	4 995	4 243
7024	Oljefiltre	1 797	1 700	1 714	1 824	1 776
7025	Avfall med råolje eller kondensat		543	965	3 596	1 568
7030	Oljeemulsjoner, sloppvann (m ³)	101 474	99 242	83 487	76 438	55 837
7031	Oljeholdige emulsjoner fra boredekk			44 712	68 128	99 108
7141	Mineraloljebasert boreslam	235 138	272 957	116 033	14 214	Nummeret fjernet
7142	Mineraloljebasert boreslam og borekaks		150	60 891	107 561	102 796
7143	Oljebasert borevæske			54 112	79 554	108 293
7144	Kaks med oljebasert borevæske			2 485	12 164	15 533
7145	Vannbasert borevæske m/farlige stoffer			572	2 428	2 317
	Sum	413 743	448 826	437 155	447 709	471 103

2.2 Innsamlede mengder spillolje, 1990-2015

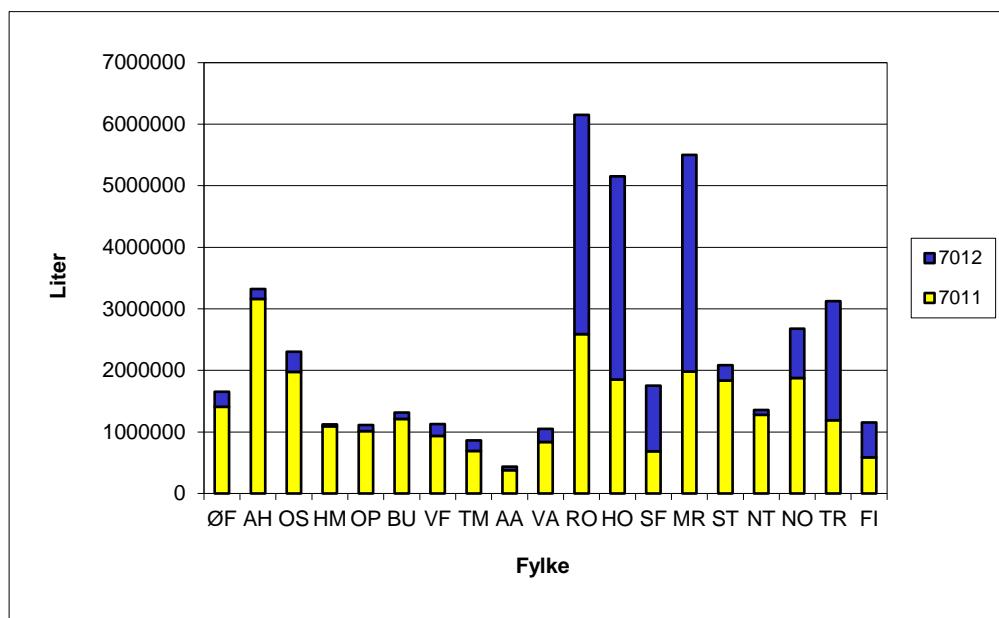
Figur 1 viser innsamlede mengder refusjonsberettiget og ikke refusjonsberettiget spillolje, som har avfallsstoffnummer 7011 og 7012. De siste ti årene har mengden refusjonsberettiget spillolje vært relativt konstant, og ligget rundt ca. 23-26 500 m³.

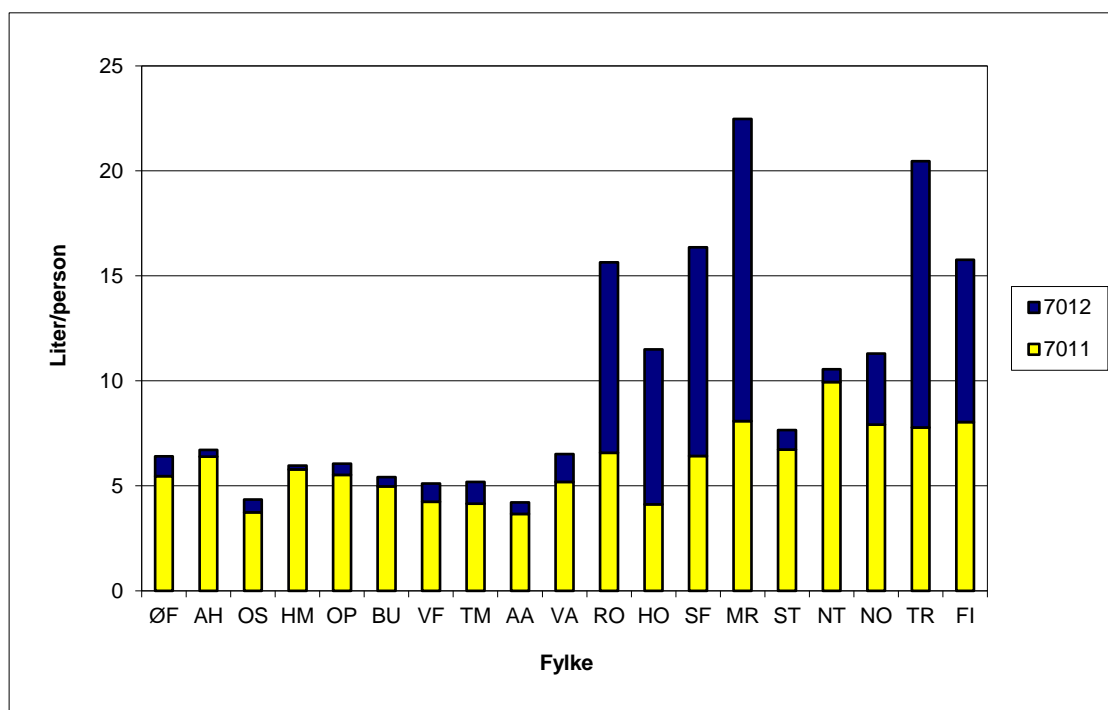
Figur 1: Årlige mengder innsamlet spillolje 1990-2015

2.3 Geografisk fordeling

Figur 2 og 3 viser den geografiske fordelingen av innsamlet spillolje.

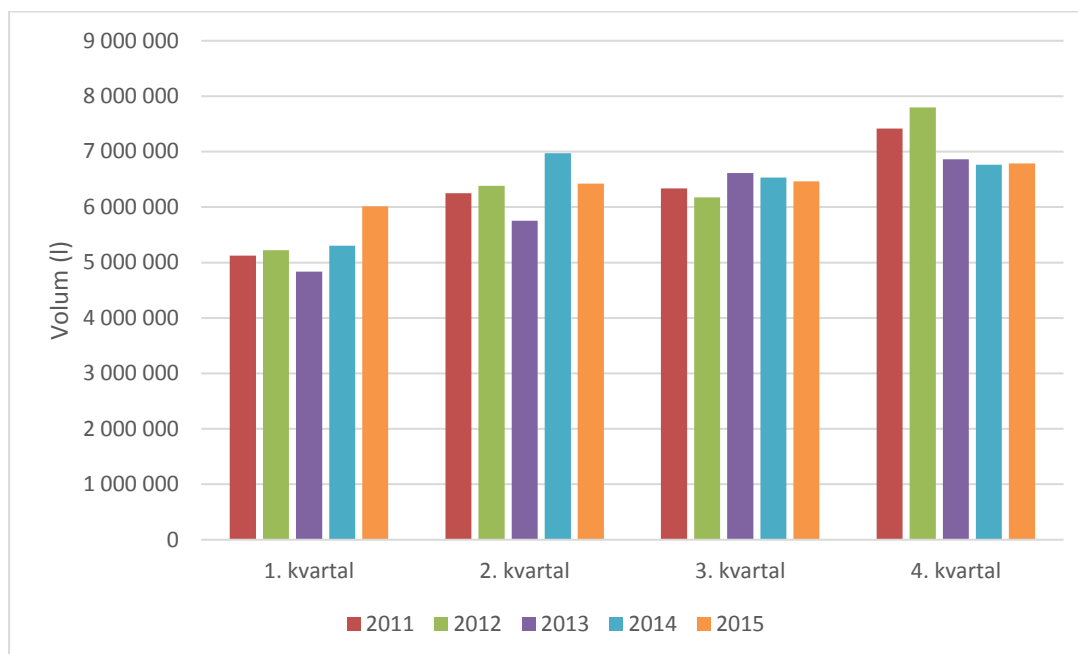

Figur 2: Fylkesvis fordeling av innsamlede spilloljemengder i 2015.

Figur 3: Fylkesvis fordeling av innsamlede spilloljemengder i 2015, per person.

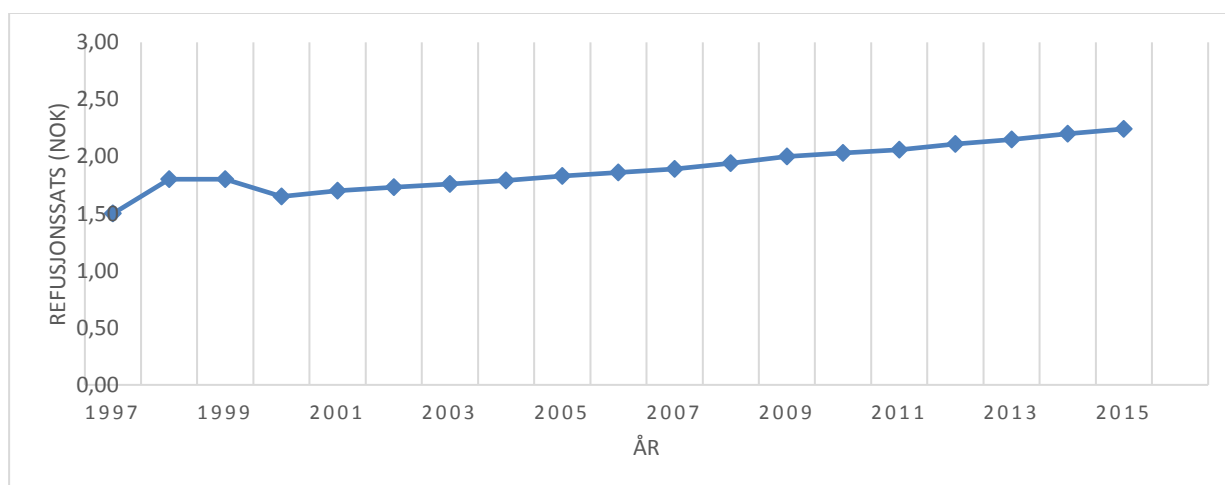
Figur 5 viser hvordan mengdene av refusjonsberettiget spillolje fordeler seg på årets kvartaler. Det er en vedvarende trend at de største mengdene kommer inn mot slutten av året.

Figur 5. Kvartalsvise mengder refusjonsberettiget spillolje 2011-2015

2.4 Endringer i refusjonssats

Grafen nedenfor viser hvordan refusjonssatsen har økt de siste 20 årene. Satsen ble satt ned fra 1999 til 2000, fordi ordningen i 2000 ble utvidet til flere typer spillolje. En viktig endring var at refusjon ikke lenger var knyttet til at det skulle ha blitt betalt smøreoljeavgift for oljen. Blant annet ble transformatorolje og oljer fra fly inkludert i ordningen dette året.

Figur 6. Utvikling i refusjonssatsen, 1997-2015

3 Kvalitetskrav

Det er stilt krav om analyse av 4 parametere: svovelinnhold, flammepunkt, innhold av totalt organisk klor og vanninnhold. Et sammendrag av kravene, og de målte verdiene i 2015 presenteres i tabell 3 nedenfor.

Tabell 3. Nøkkeltall for oljekvaliteten i 2015.

Parameter	Krav	Laveste verdi	Høyeste verdi	Snitt-verdi	Median-verdi	Antall avvik
Flammepunkt	> 70 °C	42	Ikke relevant*			1
Totalt organisk klor	< 500 ppm	10	320	59	50	
Svovel	< 0,6 %	0,21	0,64	0,39	0,39	1
Vann	Ingen	0,7	27,8	5,2	4,4	

*Ikke relevant pga. analysemetoden, se nærmere omtale i kapittel 3.1.

De tre første analysene foretas for å ha kontroll med mulig innblanding av andre typer farlig avfall i spilloljen. Vanninnholdet måles fordi refusjon bare utbetales for netto oljemengde.

I de etterfølgende kapitlene presenteres analyseresultatene ved at hvert enkelt analyseresultat er representert ved en stolpe. Stolpene er sortert i henhold til stigende verdi. Pga. det store antallet analyser, er de enkelte stolpene ikke identifiserbare.

3.1 Flammepunkt

Flammepunkt er definert som den laveste temperaturen en brennbar væske kan ha under normale forhold, for å avgi damp i en antenkelig konsentrasjon. Flammepunktet kan gi en indikasjon på om oljen har blitt blandet med løsemidler, bensin eller drivstoff. Dette vil føre til en senkning av flammepunktet. Flammepunkt for bensin er $-40\text{ }^{\circ}\text{C}$, for diesel $> 60\text{ }^{\circ}\text{C}$. For å ha kontroll med mulig innblanding av stoffer som kan senke flammepunktet er det krav om at flammepunktet skal være over $70\text{ }^{\circ}\text{C}$.

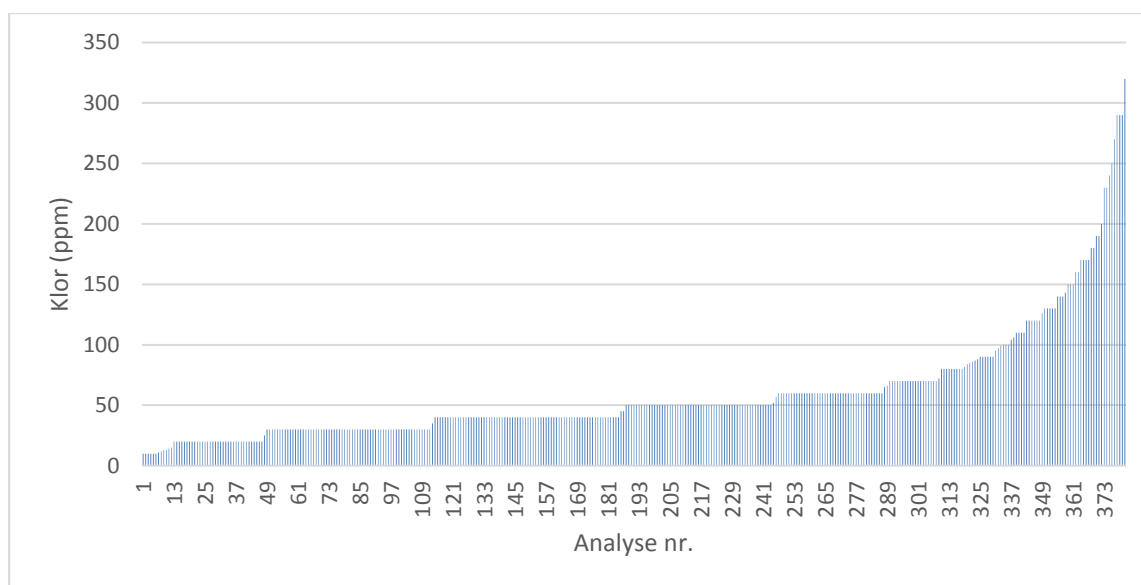
De fleste prøvene har et flammepunkt på $>100\text{ }^{\circ}\text{C}$, noe som har sammenheng med analysemetoden. Prøven varmes gradvis opp inntil den når temperaturen da dampene over prøven lar seg antenne. Hvis prøven inneholder mye vann, vil den begynne å støtkoke, slik at det blir mye søl av å fortsette å varme opp prøven og analysen avsluttes. Maksimal temperatur er avhengig av analysemetoden og laboratoriets rutiner, ofte $100\text{ }^{\circ}\text{C}$ eller $130\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Det var ett avvik i 2015, gjennom et flammepunkt på $42\text{ }^{\circ}\text{C}$.

3.2 Totalt organisk klor

Det er også stilt krav om analyse av mengden totalt organisk klor i spilloljen. Hensikten med dette er å ha kontroll med mulig innblanding av klorerte løsemidler eller andre klorerte miljøgifter. Spilloljen skal derfor ikke inneholde mer enn 500 ppm totalt organisk klor.

Figur 7 viser hvordan klorverdiene var fordelt i 2015. Det var ingen avvik i 2015.

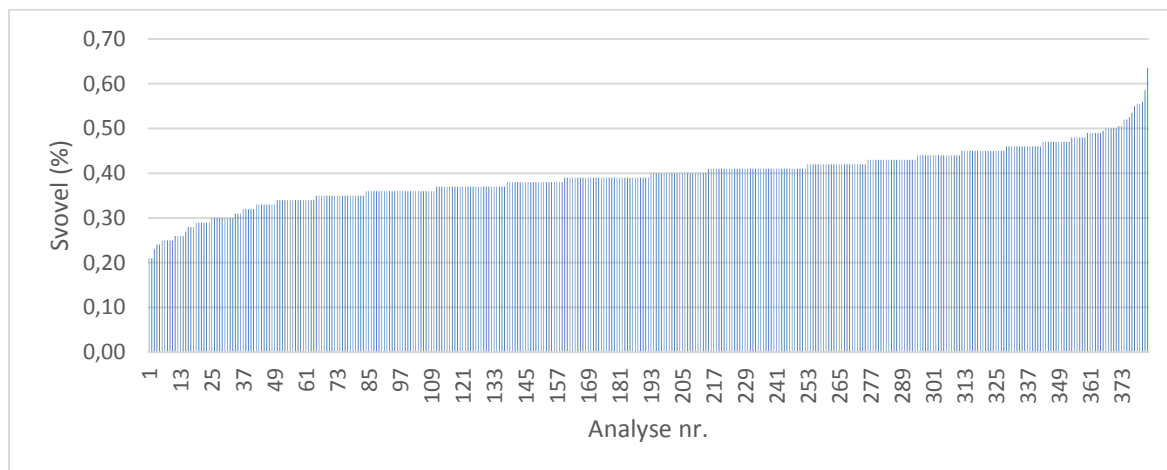

Figur 7. Fordeling av klorinnhold. 383 analyser fra 2015.

3.3 Svovelinhold

Årsaken til krav om analyse av svovelinhold er for å ha kontroll med innblanding av for eksempel bunkersolje eller andre oljer med høyt svovelinhold. Svovelinholdet i refusjonsberettiget spillolje skal være under 0,6 %.

Figur 8 viser fordelingen av svovelveidene. Det forekom ett avvik i 2015, gjennom et svovelinhold på 0,64 %.

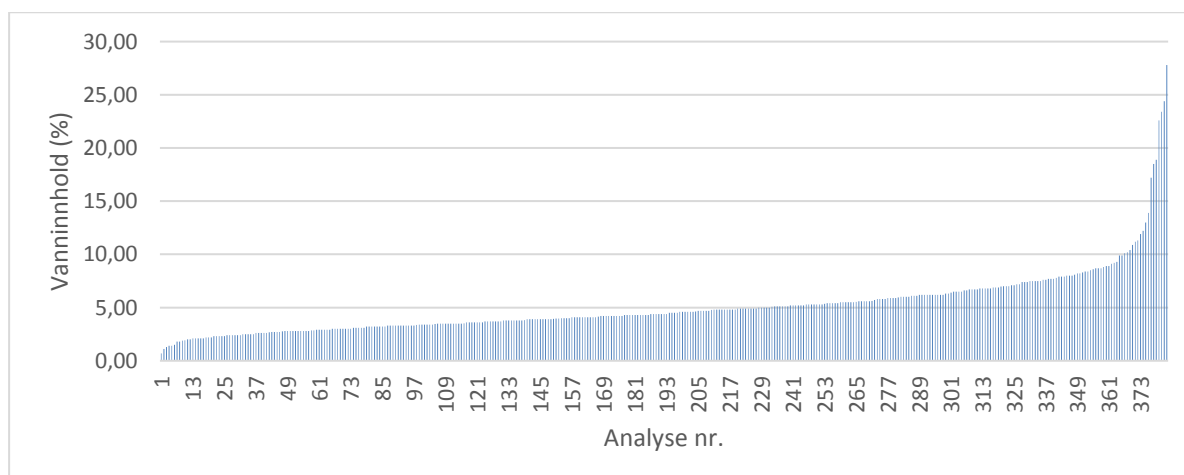
Figur 8. Fordeling av svovelinhold. 383 analyser fra 2015.

3.4 Vanninnhold

Årsaken til at spilloljen analyseres for innhold av vann, er at det bare betales refusjon for netto oljemengde. Vanninnholdet trekkes derfor fra før refusjonsbeløpet beregnes.

Vanninnholdet er avhengig av hvordan oljen er behandlet i brukstiden. Leveranser som kun inneholder transformatoroljer har ofte vanninnhold under 1 %, mens olje fra skip kan ha vanninnhold opp mot 10 %. Hvis vann har lekket inn i tanker kan vanninnholdet bli enda høyere, siden vannet følger oljen ved utpumping/tapping.

Figur 9 viser hvordan vanninnholdet fordeler seg på 383 refusjonsanmodninger.

Figur 9. Fordeling av vanninnhold. 383 analyser fra 2015.

4 Erfaringer fra driften i 2015

I dette kapitlet følger en oversikt over de viktigste erfaringene fra driften av ordningen i 2015.

4.1 Tilbakeholdelse av hele anmodninger

I 2015 ble to anmodninger underkjent pga. avvik i analyseverdiene. Den ene hadde et flammepunkt på 42 °C, mens den andre hadde et svovelinnhold på 0,64 %.

4.2 Tilbakeholdelse av enkeltleveranser

I tilfeller der enten deklarasjonene er mangelfullt utfylt, det er tvil om spilloljen er refusjonsberettiget eller det mistenkes avvik fra vilkårene for ordningen, blir enkeltdeklarasjoner holdt tilbake inntil saken er undersøkt nærmere. Refusjonsanleggene blir informert om tilbakeholdte leveranser i forbindelse med den månedlige kvalitetssikringen av refusjonsanmodningene.

Hver enkelt deklarasjon blir sjekket med særlig vekt på disse opplysningene:

- Navn og adresse på avfallsprodusenten
- Hvilke avfallsstoffnummer og EAL-koder som er benyttet
- Mengde avfall
- Om deklarasjonen er datert og underskrevet
- Opplysninger i feltet for nærmere beskrivelse
- Kommentarer fra aktør

I 2013 ble det innført strengere rutiner for håndtering av tilbakeholdte deklarasjoner. I forbindelse med den månedlige utbetalingen blir anleggene gitt en frist på fire uker for å gi tilbakemelding til konsulenten. Saker der anleggene ikke har gitt tilbakemelding innen angitt frist, blir ved utløpet av hvert kvartal sendt til Miljødirektoratet for endelig avgjørelse.

I 2015 ble 298 deklarasjoner, med til sammen 652 m³ olje holdt tilbake. I tabell 6 er de forskjellige årsakene til tilbakeholdelse angitt. I tilfeller der det er mer enn én årsak til tilbakeholdelse, er den mest signifikante årsaken angitt.

Tabell 6. Oversikt over tilbakeholdte deklarasjoner og konsulentens oppfølging av disse.

Avvik	Antall, og oppfølgende instans			Volum (m ³)	Oppfølging
	Tot.	Kons.	Miljødirektoratet		
Underskrift ikke påført	70	68	2	139	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
EAL-kode feil eller ikke påført	67	64	3	89	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Avfallsprodusent feil eller mangelfullt angitt	35	29	6	58	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Tvil om opphav eller sammensetning	33	28	5	229	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Tankinfo ikke påført	28	27	1	45	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Rød gjenpart ikke mottatt	14	8	6	16	Holdes tilbake inntil rød gjenpart er mottatt og kvalitetssikret.
Første aktør ikke påført	11	10	1	18	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Mengde feil eller ikke angitt	11	11		14	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Eldre enn ett år (mellom deklarasjonsdato og anmodningsdato)	10		10	1	Oversendes Miljødirektoratet for avgjørelse.
Dato ikke påført	7	7		7	Holdes tilbake inntil oppklarende informasjon er mottatt og kvalitetssikret.
Samledeklarasjon	7	4	3	10	Etterspør underliggende deklarasjoner, og holdes tilbake inntil de er mottatt og individuelt kvalitetssikret.
Deklarasjon ikke ferdigstilt i avfallsdeklarerings.no	5	5		26	Holdes tilbake inntil deklarasjonen er ferdigstilt og kvalitetssikret.

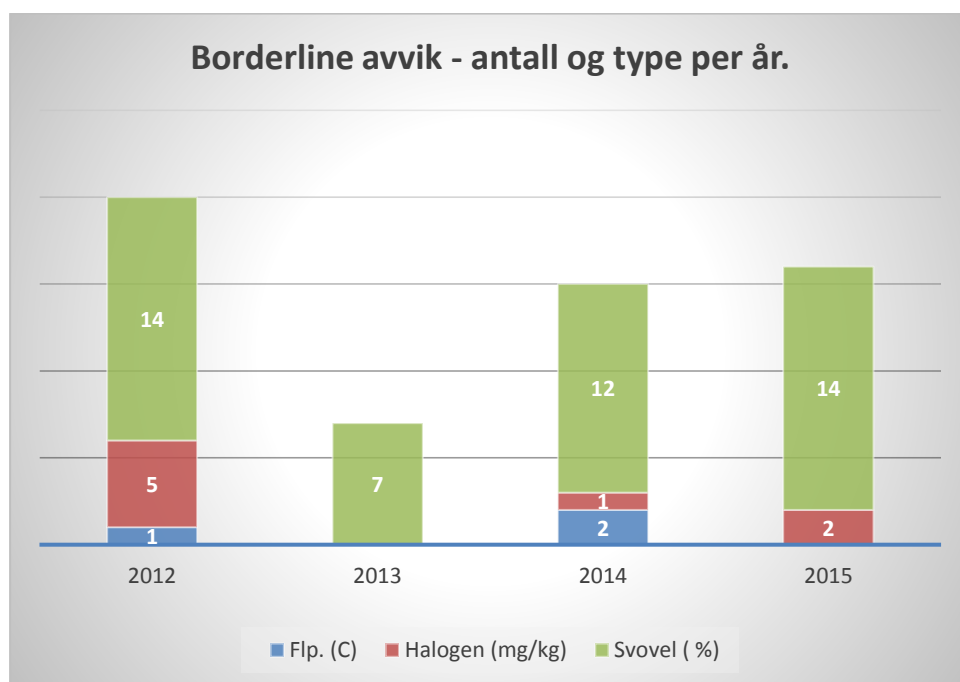
4.3 Borderline-avvik

I vilkårsdokumentets pkt. 4.3.1 lyder det: *"Dersom analysen av A-prøven viser at flammepunktet er mellom 70 og 80 °C, eller at innholdet av totalt organisk klor mellom 400 og 500 mg/kg, eller at innholdet av svovel er mellom 0,5 og 0,6 %, skal B-prøven analyseres av et annet akkreditert laboratorium enn det som analyserte A-prøven. Gjennomsnitt av de to analyser vil bli brukt for å fastsette oljekvaliteten."*

Kravene i vilkårsdokumentet skal bidra til å unngå at refusjon utbetales for annet avfall enn refusjonsberettiget spillolje. Det er to laboratorier i Norge som analyserer refusjonsberettiget spillolje; NSO-laboratoriet i Moss, og Eurofins i Bergen. De bruker forskjellige analysemetoder, noe som kan ha påvirkning på resultatet. Hensikten med å benytte annet laboratorium til analyse av B-prøven, er å utelukke at forskjellige analysemetoder skal påvirke resultatet.

Som følge av de disse kravene ble det registrert 16 borderline-avvik i 2015. Av avvikene i 2015 skyldtes 14 svovelinnhold og 2 halogen. For ett av avvikene viste snittet av A- og B-prøve forhøyet svovelinnhold og anmodningen ble avvist.

Figur viser antall og typer borderline avvik per år i perioden 2012-2015.

4.4 Informasjon

I 2015 har informasjonsarbeidet blant annet omfattet:

- Besvarelse av henvendelser om refusjonsordningen, på telefon og e-post.
- Informasjon om ordningen til anleggene på e-poster.
- Informasjonen om ordningen på Norsas' hjemmesider.
- Informasjon om ordningen er en del av COWIs åpne og bedriftsinterne kurs om farlig avfall.